

მანანა შალამაძე

ტექნიკის აკადემიური დოქტორი,
აკ. წერეთლის სახემწიფო უნივერსიტეტის ასოც. პროფესორი

ფერმერული მეურნეობები, როგორც შრომითი რესურსების დასაქმების სფერო და მათი განვითარების მიმართულებები

საქართველოს სოფლის მეურნეობის სტრუქტურული რეორგანიზაციის პროცესში უპირატესობა მიენიჭა გლეხური (ფერმერული) მეურნეობების ჩამოყალიბებას.

მათი ორგანიზაცია თვითმიზანი კი არ უნდა ყოფილიყო, არამედ უნდა მიმართულიყო სასოფლო-სამეურნეო წარმოების შემდგომი განვითარებისაკენ. მოცემულ ეტაპზე და შემდგომშიც დიდი მნიშვნელობა ექნებოდა იმის დადგენას, თუ რამდენად ეფექტურია სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ორგანიზაციის ეს ფორმა (სტატისტიკის სახელმწიფო დეპარტამენტის მონაცემებით გლეხური მეურნეობები გაიგივებულია ოჯახურ მეურნეობებთან)

გლეხური (ფერმერული) მეურნეობის ეფექტიანი ფუნქციონირების განსაზღვრის ძირითადი კრიტერიუმი უნდა იყოს სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების მოცულობის ზრდა მისი ხარისხის გათვალისწინებით.

ფერმერული მეურნეობის შემდგომი რეგულირებული განვითარებისა და ეფექტიანი ფუნქციონირების მიზნით უნდა გატარდეს შემდეგი ღონისძიებები:

- დარგის საწარმოო პოტენციალის ეკონომიკური ეფექტიანობის ამაღლება;
- უპირველეს ყოვლისა უნდა დასრულდეს საკუთრებაში გადაცემული მიწების ზუსტი აღრიცხვა და სათანადო დამადასტურებელი დოკუმენტების (პასპორტის) გაცემა;
- გადასახადების ოპტიმიზაციისა და გამარტივებული საკანონმდებლო ბაზით უზრუნველყოფა;

- დარგის კვალიფიციური კადრებით დაკომპლექტება და ა.შ.

ფერმერული მეურნეობის ეფექტიანი ფუნქციონირების განმსაზღვრელი პირობაა მათი წარმოების საშუალებებით მომარაგება, საწარმოო-ტექნიკური მომსახურება და წარმოებული პროდუქციის დამზადება-რეალიზაცია. როგორც მსოფლიო გამოცდილება ცხადყოფს, ამ სამი სფეროს გარეშე ინდივიდუალური, ფერმერული მეურნეობა, თუნდაც მიწის კერძო საკუთრებაზე

დამყარებული, ვერ განვითარდება.

ამ პირობების უზულეებელყოფის გამო ფერმერულ მეურნეობებს ძალზე უჭირთ და შეიძლება ფუნქციონირებაც შეწყვიტონ.

წამყვან აგრარულ ქვეყნებში ფართოდ არის გავრცელებული ფერმერულ მეურნეობათა ჯგუფური კავშირები მომსახურე და მომმარაგებელ კოოპერატივებთან. ჩვენში ეს ფუნქციები სწორი და შემოქმედებითი ორგანიზაციის პირობებში წარმატებით შეიძლება განახორციელონ მატერიალურ-ტექნიკური მომარაგების, საწარმო-ტექნიკური მომსახურების და სოფლის მეურნეობის პროდუქტების დამზადების რაიონულმა გაერთიანებებმა. მათ სარგებლობაში უნდა გადავიდეს ყოფილ საზოგადოებრივ მეურნეობათა ტექნიკა, დამზადების, მანქანა-ტრაქტორთა ექსპლუატაციისა და რემონტის ფუნქცია, თავიანთი ბაზებითა და სასაწყობო მეურნეობებით. რაც შეეხება სტრუქტურას, იგი დიფერენცირებულად უნდა გადაწყდეს და მუშაობის პერიოდში კიდევ უფრო დაიხვეწოს. პრინციპული თვალსაზრისით ეს იქნება მობილური, კომერციული ორგანიზაცია, რომელმაც მწარმოებელსა და ბაზარს შორის შუამავლის როლი უნდა შეასრულოს. კონკრეტული პირობებიდან გამომდინარე, სასურველია რაიონის შიგნით არსებობდეს ფილიალები. ამრიგად, სოფლის მეურნეობის პროდუქტების მწარმოებელი დაკავებული უნდა იყოს მხოლოდ პროდუქციის წარმოებით და მას არ უნდა უხდებოდეს იმაზე ზრუნვა, თუ სად შეიძინოს წარმოებისათვის საჭირო ესა თუ ის საშუალება და რა არხებით მოახდინოს წარმოებული პროდუქციის რეალიზაცია. დღეისათვის, სხვა საკითხებთან ერთად სწორედ წარმოებული პროდუქციის რეალიზაცია არის ამ მეურნეობათა განვითარების დამაბრკოლებელი პრობლემა.

აღნიშნული მეურნეობები რესურსების ნაწილს სახელმწიფოსაგან მიიღებენ, ხოლო დანარჩენს კომერციული საქმიანობით შეივსებენ. ისინი, ფერმერულ მეურნეობებთან იმუშავებენ კონტრაქტული სისტემით. ამის მერე, ფერმერულ მეურნეობებს დაუდებენ კონტრაქტს მატერიალურ-ტექნიკურ მომარაგებაზე, საწარმო-ტექნიკურ მომსახურებასა და წარმოებული პროდუქციის დამზადებაზე. ხელშეკრულება უნდა იყოს მარტივი, ორივე მხრისათვის მისაღები და ითვალისწინებდეს სანქციებს მისი დარღვევისათვის. ფერმერული მეურნეობების ორგანიზაციისა და ფუნქციონირების პირველ პერიოდში მთელი რიგი ობიექტური და სუბიექტური მიზეზების გამო (სახსრების უკმარისობა, განათლების დაბალი დონე და სხვა) უკანა პლანზე იწევს ან სრულიად იგნორირებულია სასოფლო-სამეურნეო წარმოებაში მეცნიერების მიღწევებისა და მოწინავე გამოცდილების გამოყენება და დანერგვა. ამას კი შეიძლება გაუთვალისწინებელი შედეგები მოჰყვეს ფერმერულ მეურნეობათა მიერ პროდუქციის წარმოების შემცირების თვალსაზრისით.

პრაქტიკამ გვიჩვენა, რომ უკანასკნელ წლებში ნაწილობრივი შემობრუნება მოხდა როგორც

მევენახეობის, ისე მეხილეობის დარგის აღორძინების მიმართულებით. ამის შესაბამისად, გადაუდებლად დგება საკითხი ვაზის ნერგისა და საყრდენი საშუალებების წარმოების გაფართოებისათვის. სპეციალისტების გაანგარიშებით საჭიროა ფუნქციონირებდეს ისეთი სანერგე მეურნეობები, რომლებსაც ექნებათ 200–300 ჰექტარი ვაზის სადედეები, ნაცვლად ამჟამად არსებული 20 ჰექტრისა.

მოპოვებული მასალები საფუძველს გვაძლევს საქართველოს ფერმერული მეურნეობის ძირითადი ტიპების მიხედვით საშუალოვადიანი პერიოდისათვის განვსვრიტოთ ოპტიმალური სტრუქტურული პარამეტრები, რომლის პრაქტიკული რეალიზაციაც მნიშვნელოვანწილად იქნება დამოკიდებული როგორც ქვეყნის ეკონომიკურ პოლიტიკაზე, ისე მტკიცე საკანონმდებლო ბაზაზე.

როგორც საგანგებო გათვლებმა გვიჩვენა:

ა) მარცვლეულის საწარმოო მიმართულების ფერმერულ მეურნეობებს უნდა გააჩნდეთ არანაკლებ 250-300 ჰა. სახნავი, სადაც დარგის გაძღოლის პროგრესული ტექნოლოგიის შედეგად წარმოების რენტაბელობა მინიმუმ 25% იქნება.

ბ) მევენახეობის საწარმოო მიმართულების ფერმერულ მეურნეობას უნდა გააჩნდეს 25-30 ჰა. მსხმოიარე ვენახის ფართობი.

გ) მეჩაიეობის საწარმოო მიმართულების ფერმერულ მეურნეობას უნდა ჰქონდეს 20-25 ჰა. ჩაის პლანტაცია.

დ) მეხილეობის საწარმოო მიმართულების ფერმერულ მეურნეობას უნდა ჰქონდეს 20-25 ჰა სრულმოსავლიანი ხეხილის ბაღი. ხილის მთლიანი ფართობიდან 15-18 ჰა. იქნება სუსტ საძირეზე გაშენებული, ტრანსპორტაბელური ჯიშები, ძირითადად ვაშლი და მსხალი, დანარჩენი კი კურკოვანი, უმთავრესად ატამი და ქლიავი. კურკოვნების რეალიზაცია მოხდება მოსავლის აღებისთანავე. ვაშლის რეალიზაცია მოხდება ეტაპობრივად – ნაწილი გაიყიდება მოკრეფის პერიოდში, ხოლო ნაწილი – ზამთარში. 20-25 პროცენტამდე არასტანდარტული პროდუქცია გადამუშავება ჩირად, კერკად, ნატურალურ წვენად და სხვა. ფინანსური საშუალებებიდან გამომდინარე ფერმერს შეუძლია ააშენოს ხილის გადამამუშავების მარტივი ტიპის საამქრო.

ე) მსხვილფეხა რქოსანი მესაქონლეობის საწარმოო მიმართულების ფერმერულ მეურნეობას უნდა ჰყავდეს 40-50 სული მეწველი ფური, 50 ჰა. სახნავი, საკუთარი საკვებწარმოებისთვის და 100 ჰექტრამდე საძოვარი.

ვ) მეცხვარეობის საწარმოო მიმართულების ფერმერულ მეურნეობას უნდა ჰყავდეს 900-1000 სული ცხვარი, 200 ჰა საძოვარი და 50 ჰა სათიბი.

გასათვალისწინებელია ფერმერთა დუხჭირი მდგომარეობა, საკრედიტო რესურსების ძნე-

ლად ხელმისაწვდომობა, პროდუქციის რეალიზაციის პრობლემები, სამართლებრივი და მარკეტინგული სისტემების ხარვეზები, სუსტი მენჯმენტი. ამიტომ სახელმწიფომ აუცილებლად უნდა დააფინანსოს აგრომეცნიერები, იზრუნოს ქართული პროდუქციის გასაღების ბაზრების განვითარებაზე, ინვესტიციების ჩადებაზე ამ დარგში სისტემატურად და არა ფრაგმენტულად უზრუნველყოს სოფლად ისეთი საწარმო-ეკონომიკური და სამართლებრივი გარემოს შექმნა, რომელიც აამაღლებს საქონელმწარმებელთა შრომით მოტივაციას აგრარული პროდუქციის წარმოების რაოდენობისა და ხარისხობრივი მაჩვენებლების გაუმჯობესებისათვის. მომავალში ფერმერულ მეურნეობათა მასშტაბები კვლავ გაიზრდება, თუმცა იმ სახეცვლილებით, რომ მათ ბაზაზე უფრო გაბედულად და დასაბუთებულად აღმოცენდება კოოპერატიული და მინი-ინტეგრირებული ფორმირებები, რომელებიც გაზრდიან დასაქმების სფეროებს.